

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencev, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 30 • Maribor, sobota, dne 11. marca 1939 • Leto XIV

Politika idealov in prakse

Socializem zahteva idejno in realno politiko.

V »Dépêche de Toulouse« je objavil italijanski politik begunec grof Sforza nekaj spominov na pokojnega s. Emila Vanderveldeja. V tem spisu omenja tudi, kaj je sodil Vandervelde o nemški socialni demokraciji, ki ni bila pripravljena na revolucijo, ki jo je izvedel nacizem.

Sforza pravi v svojem članku, da je ob neki priliki opozoril prijatelja Vanderveldeja na besede Italijana Mazzinija, ki jih je izrekel 1860, češ, da teorije Karla Marxa že same zase skrivajo nevarnost, da slabe moralno silo delavskega razreda, »ker se umira za ideale, ne pa za mezde.« Govorila sta o nemški republiki in Vandervelde mu je odgovoril na to pripombo: »Način, kakor je nemška republika umrla, je bilo najbolj boleče razočaranje v mojem življenju.«

Nemški socialistični voditelj Bebel, Vollmar in drugi so bili odkritosrčni in pošteno značaji. Ob začetku vojne je bila nemška socialno-demokratska stranka ogromen upravni stroj. Niso se pa dovolj brigali zlasti po vojni za demokracijo; kapitulirali so celo pred junckerji, če so jim ti zagrozili in poudarjali »nacionalne interese«. Ti »interesi« so se bolj in bolj uveljavljali in prišlo je maščevanje zaradi politike strahu in bojazni pred zamero, ki bi ga bila lahko preprečila odgovorna in konstruktivno praktična politika stranke.

Popustljivost napram agresivnosti reakcije in premajhen interes in vpoštovanje potreb in volje naroda so bili vzroki, da je podleglo gibanje pod vplivom »nacionalnih interesov«.

Vandervelde je na ta nedostatek večkrat opozarjal svoje nemške sodelavce, dasi javno, ni svaril stranke pred napakami.

Ta nauk je važen za vsa socialistična gibanja. Ne samo krvavi boji za ideale, ampak tudi boji za mezde, to je, za praktične uspehe v družabnem življenju so potrebni. Ideal je ideal in je potreben. Ideal je smernica, dobre socialne razmere pa cilj. Zaradi tega se mora delavsko gibanje tudi v praktičnem življenju vedno in povsod uveljavljati, da se vko-renini v realnem življenju in šele potem zanesljivo in brez motenj uspeva.

Narod se more razvijati samo v svobodi

Dobro je povedal.

V proračunski debati v skupščini je govoril tudi poslanec davidovičevega krila demokratske stranke Žugič, ki je med drugim dejal:

Narod se more razvijati samo v svobodi, kakor je to pravilno pojmoval pokojni kralj Peter I. O manifestacijskem potovanju dr. Stojadinovića po Črni gori pred volitvami (o čemer je pod velikimi naslovi in poln navdušenja poročal tudi »Slovenec«) je izjavil Žugič, da je stalo Črnogorce — 700 mesecev zapora. Radi nepristojnega ponašanja proti diktatorju je bilo namreč 700 črnogorskih kmetov obsojenih vsak na en mesec zapora.

Glede sporazuma je dejal Žugič, da je prvi predpogoj sporazuma ta, da narod čuti, da se vrača svoboda.

Na Žugiča je pa hud »Slovenec«, ker je v polemiki s kaplani-poslanci o kulturi izjavil: »Vaša kultura (v Sloveniji) je večja od naše, če jo merimo po številu cerkva, ki jih imate pri vas.«

Tihotapce z valutami so zajeli v Beogradu. Baje so nameravali pretihotapiti za 40 milijonov deviz, ki so jih pokupili. Njegova kultura je večja od naše, če jo merimo po številu cerkva, ki jih imate pri vas.

Svoboda nad vse!

Roosevelt ob priliki proslave 150 letnice obstoja ameriškega parlamenta

Dne 4. marca se je vršila slavnostna seja ameriškega parlamenta, ki se je sestel prvič pred 150 leti.

Roosevelt je imel nagovor, v katerem je ponovno povdaril svojo privrženost ideji demokracije in svobode ter pozval ameriško ljudstvo, da naj ne vzpodbuja diktatorskih držav s pasivnim zadržanjem ali molkom.

Ameriška ustava, je rekel Roosevelt, je bila rojena pred 150. leti. Opira pa se ta ustava na angleško ustavo, ki je bila uveljavljena sto let poprej, ko so Angleži obračunali s kraljem, ki si je drznil omejiti ljudske svoboščine.

Pod pojmom demokracije razumemo svobodne volitve za moške in žene. Nikjer ne postoji demokracija, ki bi se opirala na direktno akcijo mas, povsod se izvaja

demokracija po izvoljenih zastopnikih ljudstva.

Povdarjam, volitve morajo biti svobodne, je rekel Roosevelt. Sistem demokracije počiva na dveh važnih točkah: 1. Volilci morajo v gotovem razdobju voliti nov kongres in novega predsednika republike; 2. njihova volitev mora biti svobodna. To je v glavnem ono kar imenujemo demokratično vladavino, z razliko od drugih sistemov vladanja, ki dasi se nam zde novi, niso novi, ampak stari in pomenijo povratak v sistem avtokracije (samodržstva), proti kateremu je pred stoletji bil postavljen princip demokratičnega zastopstva.

Naj nihče ne pričakuje, da so Zedinjene države in ostale demokracije na koncu svojih sil in da bodo mirno gledale,

kako se vračajo oblike vladavin, ki so v teku dveh tisočletij pokazale svoj tiranski značaj, kakor tudi svojo nestalnost. Ameriške svoboščine, ki jih vsebuje »Bill of Rights«, so v formalnem nasprotju z gotovimi praktičnimi pojavi, ki so dediščina barbarskih časov.

Tudi svoboda vere, ta osnovna pravica človeštva, je bila uveljavljena z vzpostavitvijo parlamentarne vladavine. Tam kjer je uničena demokracija, je tudi omejena pravica slehernega, da bi smel moliti k svojemu bogu, kakor želi. Toda naš boj ne gre samo za svobodo vere. Mi verujemo tudi v druge svoboščine, ki jih vsebuje naša ustava in ki so združene s pravico svobodne volitve potom svobodnih mož in svobodnih žena. V tem vidimo demokracijo, ki je v naši ustavi zasidrana.

Zunanja politika Jugoslavije

z vsemi prijatelji.

Zunanji minister Cincar-Marković je imel v parlamentu govor o zunanji politiki naše države ob priliki debate o proračunu.

Naglasil je željo vlade in vsega naroda, da se ohrani mir.

Trdil je, da je monakovski sporazum doprinesel k odstranitvi vzrokov za spopade na naših mejah in v sosesčini.

Z vsemi državami smo v dobrih odnosih. Gradimo pa svojo politiko na Balkansko zvezo, pri čemer je važen tudi pakt večnega miru z Bolgarijo.

S Francijo in Anglijo nas vežejo prijateljski odnosi, kakor tudi z Nemčijo in Italijo.

Na tej poti bo država vztrajala.

V debati so govorili tudi poslanci združene opozicije, dr. Tupanjanin, ki je opisal prilike v ministrstvu za zunanje zadeve, dokler je bil tam gospodar dr. Stojadinović.

Tripko Žugič pa je dejal, da mora zunanja politika prav tako kot notranja odgovarjati razpoloženju naroda.

Pogrešili smo ...

ker smo verjeli.

Na banovinski konferenci v Banjaluki je poročal za bivšo kmetiško stranko Jovan Jovanović o političnem položaju. Govoril je najprej o petomajskih volitvah 1935, potem pa prešel na delovanje bivšega vladnega predsednika dr. Milana Stojadinovića. »Mi«, je rekel, »smo pogrešili, ko smo po dani deklaraciji svojčas zaupali vladi dr. Stojadinovića, ker je ta človek s svojimi prijatelji pripravljala namero, da okrepi diktatorski režim od 6. januarja ter da jo zaključi z neko fašistično or-

ganizacijo. To kar je on pozneje delal, smo mi grajali in obsodili. Še v juliju mesecu lanskega leta, poleg vse njegove moči in hvalisanja, je bilo jasno za nas stare, da vlada Stojadinovića ni dolge dobe in da se bo neke noči, sanjajo o veliki slavi, da postane voditelj vsega našega naroda, Stojadinović znan pred pragom. On je bil prisiljen, da poda ostavko. Njegovi poslanci so ga zapustili. Vlada Stojadinovića je bila pokopana pod pritiskom svojega greha.«

Anglija bo Francijo branila

poslala ji bo na pomoč tudi vso suhozemsko armado.

Angleški vojni minister Hoare Belisha je predložil spodnji zbornici vojni proračun. Pohvalil se je z oboroževanjem ter izjavil, da ima Anglija danes 19 divizij, dočim jih je imela 1914 le šest. — Vse čete so najmoderneje opremljene. Rekel je tudi, da je solidarnost Anglije in Francije takega značaja, da bi Anglija vedno ščitila Francijo, če bi ji pre-

tila nevarnost. Če bo Francija napadena, ji bo Anglija pomagala z vsemi sredstvi.

V Rimu vprašujejo, če so take izjave politika miru in navajajo, da ima os Rim-Berlin 200 divizij vojaštva.

Anglija lahko postavi vojno 300.000 mož, dočim ima Italija sama 10 milijonov vojaško dobro izvežbanih ljudi.

Prevrat na Slovaškem

Slovaška vlada odstavljena — Monsiñnor dr. Tiso apelira na Hitlerja — Hlinkova garda razorožena

Predsednik ČSR dr. Hacha je odstavil predsednika slovaške vlade monsiñnora dr. Tiso ter ministra dr. Pružinskega in dr. Durčanskega in imenoval

za predsednika nove vlade dosedanega ministra šol dr. Sivaka.

Predsednik republike se je odločil za ta korak, da se napravi konec akciji za

popolno odtrganje Slovaške iz državne skupnosti.

Vojaštvo in orožništvo je razorožilo Hlinkovo gardo, čije vodja je bil podpredsednik v praški vladi in poslanec Sidor. Šef propagande Hlinkove garde Macha je aretiran in z njim vred tudi znani veleizdajalec in madžarofil dr. Tuka. Odstavljeni predsednik vlade dr. Tiso je pobegnil v samostan, odkoder se je obrnil za pomoč na Adolfa Hitlerja.

Vodja nemške manjšine dr. Karma-zin se nahaja neznano kje. Protikomunistična razstava, ki bi jo moral danes otvoriti je zaprta.

V glavnem mestu Bratislavi je vojaštvo zasedlo vse javne zgradbe in prevzelo varnostno službo. Telefonske zveze z mestom so pretrgane.

V Pieštynih, znanem kopališču, je proglašeno obsedno stanje.

Program in avtoriteta

Vsako zdravo gibanje mora imeti načela ali program. Za načeli pride avtoriteta in disciplina onih, ki so pristaši določenih načel.

Če sloni avtoriteta na načelih, seveda zavestnih množic, je avtoriteta neporušljiva; če pa sloni na osebah in se zbirajo okoli teh nezavedne množice, je avtoriteta nestalna, negotova in nezanesljiva.

Kdo more vedeti, kakšen duh zaveje jutri med njimi, če niso z globino svoje duše, svojega razuma pri stvari?

Novi časi in »Slovenec«

Mi zahtevamo politično svobodo in svobodo za delavsko gibanje. To je del našega programa.

»Slovenec« pa ne govori o kakih političnih ali socialnih zahtevah delovnega ljudstva. On in njemu sorodno časopisje je polno blatenja delavskih naporov in boja za delavske pravice. Razumemo to. Delavec je hlapec, ki mora molčati. Kako bi mogli zahtevati, da bi to časopisje branilo ljudske pravice.

Dr. Andrija Štampar, v pokojni inspektor ministristva zdravstva in strokovni pisatelj, je bil imenovan za rednega profesorja na medicinski fakulteti zagrebskega vseučilišča. Pred krajšim časom je potoval po Kitajskem in smo tudi mi objavili vsebino njegovega zagrebskega predavanja o zdravstvu na Kitajskem.

Nasprotujoči si vesti iz Španije

Vlada narodnega sveta in komunisti.

Iz republikanske Španije prihajajo nasprotujoče si vesti.

Nedvomno je vlada narodnega sveta gospodar položaja.

Proti vladi so nastopili komunisti. V Madridu, pa tudi v nekaterih mestih v provinci, so se razvili boji med vladi zvestimi četami in komunisti. V bojih so sodelovala tudi letala.

Vladina poročila trdijo, da so se komunisti po kratkem odporu vdali. Vlada je obljubila, da ne bo nikogar izmed njih preganjala.

General Miaja, ki je predsednik vlade narodnega sveta, je izjavil, da on in njegova vlada nista proti nobeni stranki.

Na frontah je mir.

Na frontah ni nobenih bojev.

Poročila iz Pariza in Londona, pa tudi od drugod trdijo, da Franco še vedno vrši priprave za nadaljevanje vojne in zlasti svojega pohoda nad Madrid. Z druge strani pa se zagotavlja, da bodo v kratkem pričela pogajanja med vlado v Burgosu in v Madridu na neki angleški vojni ladji.

Poštna hranilnica izkazuje ogromne dobičke

68 milijonov dinarjev v enem letu.

Poštna hranilnica v Beogradu je izdala svoje poslovno poročilo za leto 1938.

Iz poročila je razvidno, da je znašal celokupni promet v l. 1938. nič manj kot 334.2 milijard dinarjev ali preko 1.1 milijardo dinarjev dnevno.

Čekovni račun je 26.012. Lastniki teh čekovnih računov so imeli preteklo leto ob koncu decembra naloženih v poštne hranilnice 1.709 milijonov dinarjev. Na področju ljubljanske poštne direkcije je bilo 6.686 lastnikov čekovnih računov.

Razen tega se poštna hranilnica peča tudi s sprejemanjem hranilnih vlog. V l. 1938. je imelo 529.277 hranilcev naloženo v poštne hranilnice 1.284 milijone dinarjev. Hranilne vloge obrestuje hranilnica po 4 odst. Zanimivo je, da so vloge v Poštne hranilnice pričele naraščati, ko je prišlo do neljubih pretresov v našem denarnem gospodarstvu in so zavodi eden za drugim prosili za zaščito.

Izseljenci so imeli naloženih v hranilnem oddelku poštne hranilnice 26.3 milijonov dinarjev.

Kako ima poštna hranilnica razposojen denar?

Državnim ustanovam je posodila 1.053 milijonov dinarjev, poljedelskim zadrugam 163.9 milijonov dinarjev, denarnim zavodom 118 milijonov dinarjev, občinam 34.4 milijone dinarjev, na zastavo (lombardna posojila) 30 milijonov dinarjev, nadalje je naložila v vrednostne papirje 948.3 milijone dinarjev, v rezervne fondne 207.3 milijone dinarjev, v nepremičnine 124.7 milijone dinarjev, od tega samo za palačo v Beogradu 70 milijonov dinarjev.

Poštna hranilnica zaposluje 1.035 uradnikov in uradnic in je v preteklem letu namestila 294 novih.

Iz gornjih števil pa žal ni razvidno, koliko znašajo čekovna vplačila in hranilne vloge ter posojila po posameznih pokrajinah. Istotako ni razvidno, kako je z osbjem, koliko je Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ko bi bili znani tudi ti podatki, potem bi se lahko pravilno ocenilo delo teža velikanskega denarnega zavoda. »Izveštaj« je tiskan v srbohrvaščini in naslovjen lično na gospoda ministra financ Dušana Letica, ki ga pa ni bilo več, ko so lastniki čekovnih računov dobili »Izveštaja« v roke.

Kdo si in kaj hočeš?

Ne zamerite! Toda, če vas opazujem, res ne vem, kdo ste in kaj hočete? Danes trdite to, jutri to in se selite, kakor mačka, če ji hodite dražiti njene mladiče. Išče te torej skrivališča, kjer se vam dozdeva, da bi ga dobili. Vse drugo vas ne briga, niti resen premislek, če ne bo streha v novem skrivališču puščala in da se boste morali zopet seliti in iskati zavetja pri dobrih, poštenih, načelnih in zvestih prijateljih, ki jim je svet samo kulturni in družabni napredek, ki je primeren današnjemu civiliziranemu svetu. Ne zamerim mački, ki ravna po svojem naravnem instinktu, zamerim pa človeku, ki ima pamet, pravijo, da ima tudi razum, pa ne vidi opasnosti, ki mu grozi. Jaz pa ostanem pristaš načel in razuma. Tudi tega mi ne zamerite, ker smatram, da je poštenost v načelih vredna kulturnega človeka.

Ali si že poravnal naročnino? Ako, še ne, izpolni svojo dolžnost

Koliko vreč kave je izvozila Brazilija leta 1938? Brazilija je kakor znano država, v kateri se pridelava največ kave. V l. 1938. je bil izvoz kave iz te dežele zelo velik, nekoliko več kave kot lansko leto je izvozila Brazilija samo še l. 1929. V celoti so odpeljali parniki iz Brazilije v l. 1938. 17.190.000 vreč kave, vsaka vreča po 60 kg, dočim je v l. 1937. znašal izvoz 12.120.000 vreč. Kljub rekordnemu izvozu v l. 1938. pa računajo, da je ostalo na skladiščih še 4 milijone vreč kave. Pridelek v l. 1939. bo znašal vsaj 19 milijonov vreč, tako da bo nastal zopet velik preostanek, ki se ga bo Brazilija morala iznebiti kot ponavadi, kadar je dovolj zaloge in žetev preobilna, s tem, da bo kavo zmetala v morje.

Morje jih je pogoltnilo. Nemška šolska ladja »Karpfanger«, ki je lansko leto na poti iz Avstralije proti Južni Ameriki izginila brez sledu, se je razbila ob čereh nekega otoka v Južni Ameriki. Nek kmet je našel preostanke broda, na katerem je bilo 70 gojencev mornariške častniške šole.

30

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Noben glas iz vasi ni segel do tega kraja. V jutranjem ali večernem hladu so prihajali semkaj vdovci, vdove in matere, ki jim je smrt iztrgala otroke, da prežive tiho uro na grobovih ter se potolajijo ob misli, da so tako blizu tistih, ki so jih ljubile in jih še ljubijo... Kljub temu, da se je v enakomernem šumenju morskili valov zdela tišina in samota še večja, pokopališče v Manukuri nikakor ni bil kraj, ki bi bil vzbujal v človeku grozo in neprijetne občutke...

Tu je našel Tavi Mamo Ruu ob grobovih njenih prednikov. Ob njeni strani je stal Fakahau in nadzoroval delo dveh mladih mož. Izkopala sta bila grob in sta sedaj postavljala nad jamo majhno streho, ki naj bi preprečila dostop žgočim sončnim žarkom in dežju. Tesno poleg je bil grob moža Mama Rue in nad njim od rje razjedena streha iz valovite pločvine. Nagrobni spomenik je bil iz pobeljenega cementnega kamna z vklesanim napisom: »Nui Matokia, 1881«.

Kamen na sosednjem grobu pa je bil že tako razpadel, da se je komaj še moglo čitati napis na njem: »Terangi Matokia, 1881«. Tu je počival Terangijev stari oče, ki je bil rojen še kot pogan, ko še ni nihče niti sam zase vedel koliko je star. Tri ali štiri žene so bile pokopane v istem grobišču in poleg njih dva otroka, ki sta umrla na hripi, katera je razsajala na ofoku leta devetnajstoosemnajst.

Tavi se je molče pridružil mali skupini in je gledal poleg, ko je poglavar dajal navodila mladeničema pri njunem delu. Evropejec, ki ne pozna polinezijskih

običajev bi bil smatral to sceno kot nekaj skrajno čudnega in nemogočega, ako bi bil poznal okoliščine. Navzočim pa se je zdela stvar popolnoma prirodna, kakor bi se bila zdela vsakemu prebivalcu v Manukuri. Vsi so že vedeli, da se je Mama Rui prikazal v sanjah duh njenega moža in ji oznanil njeno bližnjo smrt; o tem da se bo ta napoved uresničila, je bila ona prav tako trdno prepričana kot o tem, da bo naslednje jutro zopet vzšlo sonce. Spodobilo se je, da je družina takoj pripravila grob, v katerem naj najde stara žena svoj zadnji počitek.

»Oporniki, ki nosijo streho naj bodo pobeljeni.« je rekla Mama Rua, »čas bi bil, da dobi tudi grob mojega moža novo streho. Ali se boš pobrigal za to, Fakahau?«

Poglavar je prikimal in položil roko starki na ramo. »Zgodi se kakor želiš. Sedaj pa pridi in sedi v senco, Mama Rua. Sonce preveč pripeka.«

»Nui je dolgo čakal na tebe, Mama Rua,« je rekel Tavi. »Ali bi ne mogel še nekoliko potrpeti?«

Odkimala je z glavo in se počasi napotila k bližnjemu drevesu, pod katerim je sedla v senco. Prepričala se je, da jo kopača, ki sta bila sedaj zaposlena s postavljanjem strehe ne čujeta, nakar je rekla: »Ne! Videla sem zopet svojega sina, kakor mi je bilo prerokovano. Moj čas je potekel. Rada bi ga videla še enkrat, ako bi bilo mogoče,« je dostavila žalostno. »Hudo je, da sem mogla biti samo tako kratko skupaj z njim, ko sem ga morala tako dolgo pogrešati. Par ur — nič več! Ako ne, pa moram biti tudi zadovoljna.«

»Ali naj počakamo še en dan?«, je predlagal Tavi. »Lahko pošljem mali kanu ponj, da se pripelje semkaj. Ti bi se lahko sešla z njim na skrajnem koncu otoka, ko bo vas že spala, Mama Rua.«

Doma in po svetu

Ali so padli vsi predogi, ki jih je hotel vnesti dr. Stojadinović v finančni zakon proračuna? »Slovenski dom« zatrjuje, da so padli vsi predogi, ki jih je hotel vnesti dr. Stojadinović v finančni zakon, da bi utrdil svojo osebno diktaturo, med njimi tudi tisti, ki so bili naperjeni proti hrvatskemu sporazumu. Čudovito pa se odšli iz narodne skupščine. Ti poslanci so po beograjskih in zagrebških listih: Dr. Milan Stojadinović, Milorad Veselinović, Dimitrije Bešimirović, Vukašin Babić, Voja Gjorgjević, Živko Gjorgjević, Danilo Gjurović, Dobrovoje Stošević, Stamenko Stošić, dr. Dragutin Sokolović, Ljuba Popović, Dragi Stojadinović, Ilija Popović, dr. Brana Kaludjerić, Vlada Kazimirović, Sava Jakšić, Panta Jovanović, Milutin Krstić, Miloš Maličanin, Gjura Jaković in dr. Anton Ogrizek.

Dr. Stojadinovićevi prijatelji v narodni skupščini. Ob glasovanju za proračun niso glasovali ožji prijatelji dr. Stojadinovića. Zaraditega so odšli iz narodne skupščine. Ti poslanci so po beograjskih in zagrebških listih: Dr. Milan Stojadinović, Milorad Veselinović, Dimitrije Bešimirović, Vukašin Babić, Voja Gjorgjević, Živko Gjorgjević, Danilo Gjurović, Dobrovoje Stošević, Stamenko Stošić, dr. Dragutin Sokolović, Ljuba Popović, Dragi Stojadinović, Ilija Popović, dr. Brana Kaludjerić, Vlada Kazimirović, Sava Jakšić, Panta Jovanović, Milutin Krstić, Miloš Maličanin, Gjura Jaković in dr. Anton Ogrizek.

Lady Stanley je obiskala dr. Mačka. Lady Stanley, soproga angleškega trgovskega ministra, je predavala v Zagrebu o samoupravi v Angliji. Zglasila se je tudi pri dr. Mačku. O poučnem predavanju, prav za naše sedanje razmere, bomo še poročali.

Koliko velja kortskeški članek? Kandidati in stranke ob volitvah radi podkupujejo liste, da prinašajo reklamne članke zanje. — Tudi v politiki pri nas delajo tako, le z manjšimi zneski, ker imamo malo milijonarjev. »Hrvatski dnevnik« poroča o takem primeru, ki se bo končal pred sodiščem. Lastniku »Vojvodjanskega dnevnika« je bila obljubljena nagrada za članek, ki naj izide v listu v prid kandidatu JRZ Gjura Dragovića. Obenem se je Dragović zavezal, da kupi 200 izvodov lista. Članek je v listu izšel, Dragović pa je lastniku lista plačal le din 1000 in din 150 za 150 izvodov poslanega lista. Na terjatev, da naj plača še din 1500, je Dragović izjavil, da je lastnik lista predržen in da že poslani znesek daleč presega vrednost nestvarnega površnega članka. Zaradi očitka, da je članek »analfabetški«, je lastnik »Vojvodjanskega dnevnika« vložil tožbo in bo sodišče odločilo, koliko je bil vreden za kandidata JRZ najeti napisani članek.

Stare upokojence in rentnike je treba izenačiti z novimi, je zahteval v debati o proračunu železniškega ministristva poslanec vladine stranke Mašić. — Ali so za to potrebni krediti že vnešeni v proračun, ni znano.

Povišanje železniških prevoznin za tovorni in potniški promet v znesku 5 do 10 odst. se obeta za 1. april. Povišanje voznine v potniškem prometu se čuti seveda najbolj pri vožnji na velike daljave in 70 odst. vseh dohodkov od voznine v potniškem prometu odpade ravno na vožnje preko 100 km razdalje.

Novi izvršni odbor narodne banke. V nedeljo se je vršil v Beogradu občni zbor narodne banke. V novem izvršnem odboru narodne banke so: guverner banke dr. Radosavljević, podguverner dr. Belin, Milorad Jelić iz Beograda in S. Avsenek iz Ljubljane.

Povišanje mezd v Italiji. Naraščanje draginje je primoralo fašistične oblasti, da so sklenile povišati mezde delavcem in plače uradnikom za 6 do 10 odst. Listi svare trgovce, da bi se naprej poviševali cene.

Francija ima 450.000 beguncev na svojem ozemlju. Velika večina izmed teh beguncev je zaenkrat Špancev. Mnogo Špancev se tudi po končani vojni ne bo moglo vrniti v domovino. Južno ameriške države, Zedinjene države in tudi Anglija so se izjavile, da bodo sprejele del teh beguncev. Sovjetska Rusija je pa sporočila, da ne bo sprejela nobenega, kakor je to povedal francoski zunanji minister Bonnet. To je čudno, ker je »Slovenec« neprestano trdil, da so ti begunci sami komunisti.

Najboljše sredstvo za mir, je izjavil prejšnji državni tajnik v Hooverji vladi, Henry L. Stimson, je pripravljenost Amerike proti diktaturam. Italijanski listi pišejo, da zapadne velesile nočejo več miru na bazi pogajanj, ampak na bazi diktata. Tako zelo so se močanske prilike v Evropi spremenile po monakovski konferenci. Kdo bi si bil tedaj kaj takega mislil.

Papežovo kronanje bo v nedeljo, dne 12. t. m. v cerkvi sv. Petra v Rimu. Potek svečanosti bodo prenašale radijske postaje vseh večjih držav, razen Nemčije in Rusije.

Japonski zunanji minister se opravičuje. Japonski zunanji minister je nedavno izjavil, da protikomunistična zveza ne pomeni zveze totalitarnih držav proti demokracijam. To je važna izjava in izraz uvidevnosti.

Ples v postu. Ta greh so zagrešili ljubljanski medicinci, zato jim »Slovenski dom« bere levite. Da bo »Slovenski dom« lahko vzel še koga na piko, mu povemo na uho, da je delala reklamo za nek ples v postnem času tudi — ljubljanska radijo postaja. Da, da, pohujšanje je prišlo v dolino šentflorjansko in se razlezlo ne samo po zemlji, ampak že tudi v zraku...

Filatelisti morajo plačati — vstopnino pri nakupu znamk. Nemčija je izdala tri vrste znamk v zvezi z avtomobilsko razstavo v Berlinu. — Znamke stanejo 65 pfenigov. Toda tisti, ki te znamke kupujejo, morajo poleg vrednosti, ki jo ima znamka, plačati za vsako serijo še po 50 pfenigov — vstopnino na razstavo, pa četudi kupijo znamke v Grazu in se razstave ne nameravajo udeležiti. Filatelisti, t. j. tisti, ki zbirajo znamke, pravijo, da je to tudi novost v filatelistikah.

Proti nahodu in hripi. Zahtevajte v lekarni 30 gramov Parmintine (koncentriran ekstrakt). Segrejte četrt litra vode in ji dodajte 30 gramov Parmintine in sladkorja eno jedilno žlico (lahko tudi med). To zdravilo mešajte, da se popolnoma raztopi. Vsak dan vzemite potem štiri žlice tega sirupa. To zdravilo naj poizkusijo vsi, ki so prehlajeni.

Toda starica je odkimala.

»To bi bilo prenevarno,« je rekla odločno. »Danes ponoči morajo proč, kakor je bilo določeno... Fakahau, želela bi, da bi se opelo opravilo v tvoji hiši.«

»Kakor želiš,« je prikimal poglavar. »Kje je Mama? Ali je Tita pri njej?«

»Ona bo že skrbela za to, da se ji otrok ne izmuzne izpred oči. Od te strani ne preti nobena nevarnost. Tvojega sina se bojim, Tavi. V očeh mu berem skrivnost.«

»Strogo sem mu zabil, da mora molčati,« je rekel Tavi. »Danes ves dan ne sme iz hiše.«

Kratek molk je prekinila Mama Rua, ki je nenadoma vprašala: »Kava! Ali je niste pozabili v seznamu živil?«

»Da,« je rekel Tavi. »Ničesar nismo pozabili. Mama Rua. Ne skrbi. Kava je z drugimi stvarmi vred dobro zamotana v nekem sodčku.«

»V velikem kanuju je dovolj prostora,« je dodal Fakahau. »Slaherno orodje, ki ga rabi, bo našel Terangi v njem. Sladkor, riž, moka... tudi s temi stvarmi bodo preskrbljeni za mesece v naprej.«

Mama Rua je sedela. roke prekrižane v naročju in strmela v daljavo preko puste morske gladine. Vzdihujoč je zmajala z glavo. »To je težka usoda,« je rekla. »Mnogo bolj kot na sina mislim na tvojo hčer, Fakahau. Kako samotno bo to življenje... za njo in za Tito.«

»Moji hčeri je mesto pri njenem možu,« je mirno odvrnil poglavar. »Radi njiu se ne smemo žalostiti. Mlada sta in močna. Otroka imata in ta ni poslednji.«

(Dalje prihodnjič.)

HALO!

Prispela je velika izbira češkega in angleškega spomladanskega blaga. Kakor znano dobite zmiraj najboljše in najcenejše samo v

ČESKEM MAGACINU

MARIBOR
ULICA 10. OKTOBRABrezobvezno se lahko
prepričate! Krojaške
potrebščine!

VELENJE—ŠKALE

Take so posledice, ako so občine gospodarsko prešibke za samostojno življenje. Svoji čas so bile Škale združene z velenjsko občino. Oba kraja sta predstavljala precej močno gospodarsko enoto. Potem so Škale ločili od Velenja in sta sedaj iz ene nastali dve občini. Posledice so pa take-le: Občina bi morala nujno napraviti nov most čez Pako v vasi Preloge. Na to je opozorila občinska komisija, ki je pregledovala strugo Pake in našla, da bi morala biti preložena pri mostu za dva metra. Inženjer, ki je bil v komisiji zastopan je rekel občini, da bodo načrti do spomladi gotovi, do tega časa pa da naj se občina obrne na bansko upravo in ukrene potrebno za zgradbo novega mostu. Do zgradbe novega mostu še nismo prišli. Ko je nedavno tega vprašal občinski odbornik na seji župana kaj bo z novim mostom, ker je stari že prišel razpadati, je dobil odgovor, da se zaenkrat ni še ničesar ukrenilo, sicer pa, da se bo itak zgradil samo lesen most. Občina Škale se je pa pokazala bolj napredno: Regulirala je potok Sonoto, zgradila betonski zid na obeh straneh struge in napravila čez potok nov lesen most. Most je bil narejen že pred enim letom, toda do danes še ni peljal niti en voznik čezenj, ker občina ne zmore — 100 metrov ceste, kolikor jo je treba, da se uredi dovoz. — Ko so razni agitatorji delali razpoloženje za cepitev enote občine na dva dela so obljubljali Škalanom, da bo znašala doklada na direktne davke v l. 1939-40 samo 60 odst., znašala pa bo v resnici 150 odstotkov. Med občani se javlja razpoloženje, da se obe občini zopet združita, ker bosta združeni gospodarsko zmogli več kot pa ločeni in tudi doklade bodo lahko manjše.

SV. LOVRENC NA POHORJU

Brezposelnost in podpora. V naši občini imamo večje število brezposelnih, zlasti onih iz kamnoloma, kateri še vedno ne obratuje. Vsi ti brezposelni, ki so prosili za brezposelnostno podporo, se pritožujejo, da še sedaj, ko je minilo že več tednov, odkar so brez dela, se niso prejeli podpore. Čemu torej vse socialne ustanove in razni fond in prispevki, katere mora plačevati naš delavec dokler je v službi, če se ga potem, ko je v stiski in podpore nujno potreben, povsod odbija z raznimi izgovori in tolažili, češ potpi in počakaj, zdaj bo itd., samo da tisti zdaj od nikoder ne pride. In ko delavec čez več tednov dobi kakšno

zaposlitev, pa izgubi pravico na zaostalo podporo in tako se lahko obriše na po zakonu mu pripadajočo pomoč. Ako pa delavec postane po kratki zaposlitvi zopet brezposeln, se ta proces zopet ponovi. Tako se pri nas skrbi za brezposelne. Pri onih, kateri so že prejeli za teden ali dva brezposelno podporo, se jim zopet ustavi. Na pritožbo Borzi dela se jim navadno odgovori: »Občina je kriva, ker ne pošlje vsak teden potrdila o trajanju brezposelnosti.« Torej, če je temu tako, prosimo občinsko upravo, da ta potrdila redno dostavlja Borzi dela, da ne bo naše delavstvo prikrajšano za to malo podporo, do katere ima pravico. Pričakujemo tudi od občinske uprave, da se malo porazgovori, kako bi se dalo naše brezposelne spraviti do zaslužka in od pomoči njihovi bedi. — Brezposelni delavci.

Našim zamudnikom! Zadnje dni so nekateri, ki so v zaostanku z naročnino našega lista, prejeli naš oromin in prosimo, da to upoštevajo in list plačajo vedno sproti, da nam prihranijo nepotrebne izdatke na neljubih opominih, zlasti prosimo zaostankarje še iz lanskega leta, da poravnajo dolžno naročnino, da ne škodujejo ne nam in ne samemu sebi. Zavedajmo se, da je »Delavska Politika« naš delavski list, katerega moramo sami vzdrževati, če hočemo biti res zavedni delavci. Pridobivajte nove naročnike »Delavske Politike« z geslom: v vsako delavsko stanovanje delavski list »Delavska Politika«. Družnost! Poverjenik.

Narodno gledališče v Mariboru

Bedrih Smetana: Prodana nevesta

Smetana je še danes, ko je že nad 50 let mrtve, najprijubljeniji češki skladatelj, njegovo glasbeno delo je prava narodna last Čehov, kar pomeni mnogo, če pomislimo, da je češki narod med vsemi kulturnimi narodi brez dvoma najbolj muzikaličen. Med vsemi njegovimi operami (Dalibor, Poljub, Libuša) je prinesla Smetani »Prodana nevesta«, njegova operna prvenka, največ uspeha in svetovno slavo, žal šele po njegovi prežgodnji smrti. Še danes je »Prodana nevesta« ena izmed redkih komičnih oper, ki se drže zmagovito na sporednih vseh gledališč. Vedno znova očara Smetanova topla, sveža glasba, ki je trdno zakoreninjena v češki narodni pesmi in prekriva tudi vse hibe sicer ljubeznega in domačega preprostejša libreta. Pri naši vpisovitvi je dobila glasbena stran, ki jo je vodil g. Lojze Herzog, zelo lepo lice. V celoti je bil orkester

prav lepo razgiban; ubrano, poglobljeno in živo ritmiko je podajal značaj glasbe. Upozoritev je odsko izdelal režiser g. Vl. Skrbinek, in s svojim izrazitim smislom za operno dogajanje poskrbel, da je zaživela ta prikupna umetnina na odru v čistem in svežem sijaju. Naslovno vlogo je podajala g. Jelka Igličeva in dosegla nesporen uspeh. Prikupno igro je spremljalo učinkovito pevsko podajanje in se združil v prijeten, skladen oderski lik. Podarjeno je stal v ospredju tudi Janko, ki ga je g. Manoševski izoblikoval polnega prisrčnosti in ga v učinku podprl z jasno in lepo izdelanim petjem. Svojevsteno je izdelal Kecal g. P. Kovič, posrečena Vaska je postavil na oder g. A. Jarc. Pevsko in igralsko učinkovita sta bila Krušina in njegova žena (g. I. Anžlova in g. V. Kovičeva), prav tako pa tudi Miha in njegova žena (g. Vl. Skrbinek in g. L. Čepičeva). Sloviti sekret je lepo in polno zvenel. Prikupna, živahna Esmeralda je bila g. Brumen-Lubejeva, učinkovit je bil nastop komedijantske družbe. — Da osvaja »Prodana nevesta« tudi mariborsko publiko vedno znova, je dokazal izredno topli sprejem opere.

REPERTOAR MARIBORSKEGA GLEDALIŠČA

Sobota 11. marca: »Prodana nevesta«. Red A. Nedelja 12. marca ob 15. uri: »Vse za šolo.« Znižane cene. Ob 20. uri: »Matura«. Znižane cene.

Književnost

Zoika Kvedrova: »Hanka«. Ko smo se ob desetletnici njene smrti spomnili v našem listu Zoike Kvedrove s posebnim člankom, smo ob tej priliki izrazili željo, da bi vsaj po njeni smrti izkazala naša kulturna javnost tej naši največji književnici, ki smo jo po krivici zapostavljali, dolžno priznanje z izdajo njenih zbranih del. Ta naša želja se je po dveh letih uresničila: ženska založba »Belo-modra

knjižnica« v Ljubljani, se je lotila te naloge in bo izdala Zoikina dela v devetih knjigah. Prva knjiga, (prav za prav osma od napovedane serije) je te dni izšla: je to roman »Hanka«, ki ga je Zoika napisala med vojno kot protest ženske duše proti vojnim grozovitostim. Da bi obšla tedanjio strogo cenzuro, je dejanje romana prestavila na Poljsko, a inteligentnemu čitatelju ne bo težko spoznati, da je mislila pri tem na tragično in vsiljeno borbo med Hrvat in Srbi. Tudi njen prijatelj Kazimir Staszynski, ki mu piše svoja globoko občutena pisma, ker ni vedela, da je že v prvih mesecih vojne padel na bojišču, je danes znan kot srbski socialist Dimitrije Tucović. Iz teh pisem veje globoko socialno čustvovanje, obsodba vojne blaznosti in razočaranje nad tragično usodo vseslovske ideje. Knjiga spada med naše najboljše vojne romane, čeprav ob svojem izidu, leta 1917, v Zagrebu, ni bila deležna tistega priznanja, ki ga zasluži. Marija Boršnik in Eleonora Kerne sta jo prevedli v odlično slovenščino, založnica pa oskrbela elegantno opremo knjige. Celotna zbirka zbranih del Zoike Kvedrove stane v prednaročilu 527 din, ki se plačajo lahko tudi v obrokih. Nestrojno pričakujemo druge knjige, zbirko pa toplo priporočamo.

Kitajski bogovi za japonski zlati zaklad. V Kantonu je velik tempelj, ki ga imenujejo Kitajci »tempelj 500 duhov«. V tem templju je bilo 500 kipov, ki so bili obloženi z zlatom. Ko so Kanton zasedli Japonci, so se polastili teh 500 kipov in jih odpeljali. S kipov bodo sedaj pobrali zlato oblogo, ker so Japonci mnenja, da bo to zlato služilo v koristnejše svrhe, ako ga spravijo v svojo državno blagajno, kakor pa, ako so z njim nališpani maliki. Tako približno je bilo v svetovni vojni z zvonovi. Tudi takrat so bili generali mnenja, da so zvonovi preleti v topove za državo mnogo važnejši, kot pa, ako više v zvoniku

Delavski pravni svetovalec

Mezda po kolektivni pogodbi (Ruše)

Vprašanje: Bila sem uslužbena v tukajšnji tekstilni tovarni. Po kolektivni pogodbi bi morala kot tkalka prejemati vsaj din 3,25 na uro, razen tega pa kot akordantinja še 25 odst. akordni pribitek. Moja akordna mezda pa je bila tako majhna, da ni dosegla niti minimalne mezde predpisane po uredbi. Tudi nisem dobila plačanega večjega števila nadur. Ali kolektivna pogodba pri nas ne velja?

Odgovor: Kolektivna pogodba za tekstilno stroko v Dravski banovini z dne 23. 9. 1936 je veljala do konca leta 1938 za vsa tista podjetja, ki so včlanjena v zvezi delodajalcev tekstilne stroke za Dravsko banovino. Med ta podjetja spada tudi Ruška tekstilna industrija F. Vlach in vložite zoper trdno tožbo, v kolikor je prekršila določila kolektivne pogodbe. Nadure pa se morajo plačati s 50 odst. poviškom po zakonu o zaščiti delavcev.

Napitnina sobarice (Rogaška Slatina)

Vprašanje: Bila sem zaposlena v tukajšnjem hotelu v poletni sezoni kot sobarica. Ob nastopu službe sem se z delodajalcem dogovorila za določeno mesečno plačo, razen tega pa bi mi glasom dogovora pritakala tudi

še napitnina gostov. Delodajalec je od gostov napitnino pobiral, meni pa je ni plačal. Ali sem upravičena zahtevati kaj od njega?

Odgovor: Po uredbi o pomožnem osebju v gostinskih obratih se pobira napitnina od gostov v hotelih, v kakršnem ste bili zaposleni Vi, pavšalno v višini 10% po gostih plačanih zneskov. Ta napitnina se v hotelih razdeli nato med vratarje, sobarice, slugo, liftboje, tekače in učence v smislu čl. 6 uredbe. V nobenem primeru ni zato upravičen delodajalec za držati napitnine zase, ampak jo mora razdeliti med uslužbence. Ako seveda ni bilo vseh gori navedenih uslužbencev v hotelu, kjer ste bili Vi zaposleni, ampak ste morda tam delali le Vi kot sobarica, pripade vsa napitnina Vam.

Nadure v hotelski industriji (Maribor)

Vprašanje: Zaposlena sem bila v hotelu kot sobarica. Ali imam kot taka pravico do nadur?

Odgovor: Ker je hotel obrtno podjetje, velja zanj 10-urni zakoniti delavnik. Ako ste delali več kot po 10 ur na dan, Vam je bil dolžan delodajalec plačevati razen normalne mezde tudi zakoniti 50% povisek k tej mezdi. Ako Vam ni plačal za nadure ničesar, lahko zato zahtevate tako normalno mezdo, kakor tudi zakoniti povisek še naknadno.

Podporno društvo železniških delavcev in uslužbencev v smrtnih slučajih v Mariboru

Štev. 212-39.

Predmet: Razpis volitev zaupnikov članskih skupin in njihovih namestnikov.

RAZGLAS

V smislu § 14 društvenih pravil in na podlagi sklepa upravnega odbora od 20. februarja 1939 razpisujemo volitve zaupnikov in namestnikov članskih skupin, ki se bodo vršile

a) dne 23. aprila 1939
od 8. do 18. ure

za navedene članske skupine in sicer:

I. Članska skupina Maribor, progovna sekcija; II. Članska skupina Maribor, delavnica I.; III. Članska skupina Maribor, delavnica II.; IV. Članska skupina Maribor-Studenec; V. Članska skupina Maribor, vpokojenci; VI. Članska skupina Maribor, vpokojenci; VII. Članska skupina Dravograd; VIII. Članska skupina Pragersko; IX. Članska skupina Ptuj; X. Članska skupina Čakovec; XI. Članska skupina Celje; XII. Članska skupina Zidani most; XIII. Članska skupina Ljubljana, vpokojenci; XIV. Članska skupina Direkcija drž. žel. v Ljubljani; XV. Članska skupina Zagreb; XVI. Članska skupina Sisak in Beograd;

b) dne 23. in 24. aprila
vsakokrat od 8. do 18. ure

za vse spodaj navedene članske skupine in sicer:

XVII. Članska skupina Maribor; XVIII. Članska skupina Maribor, kurilnica; XIX. Članska skupina Ljubljana; XX. Članska skupina Ljubljana, kurilnica in progovna sekcija.

KANDIDATNE LISTE za posamezne članske skupine od I. do XX. se vlagajo pri zaupniku dotične članske skupine, ki je označen v gornjem seznamu

dne 11. in 12. aprila od 14. do 18. ure.

SEZNAM ČLANOV za posamezne članske skupine od I. do XX. je na vpogled pri zaupniku dotične članske skupine dne 18. marca od 14. do 18. ure in 19. marca od 8. do 12. ure.

V ostalem opozarjamo člane in članice na podrobni razglas, ki je nabit v društveni pisarni v Mariboru, Aleksandrova cesta 65 in pri službenih edinicah ter na razpolago pri zaupnikih članskih skupin.

Maribor, dne 12. marca 1939.

Za odbor:

Pšeničnik Anton, t. č. tajnik. Lorger Simon, t. č. predsednik.

Mali zaslužek - veliki promet

Prodaja trboveljskega premoga na drobno postavljeno na dom

100 kg kosovca	Din 42.—
50 kg kosovca	Din 22.—
100 kg kockovca	Din 39.—
50 kg kockovca	Din 20.—

Premog se dostavlja v plom-iranih vrečah čiste težine po 50 kg, napitnina je zaračunana. - Znak: rdeč-kocke, moder-kosi.

S. Tičar - Maribor
Jezdarska 19 - Tel. 27-15

LJUDSKA SAMOPOMOČ
v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodono deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišnih in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obseh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in

za otro mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Brivski salon ČOH ANTON, Celje, (poleg mestnega poglavarstva) se priporoča cenjenemu občinstvu. Za trajno ondulacijo znižane cene. Čista, solidna in strokovna postrežba.

Prava blagodat
za delavce je:

ločilnica

P. Matković
v Celju, Gosposka ulica štev. 3
Shajališče delavcev

Šivalni stroji proti gotovini, kakor tudi na obroke. — Zahtevajte prospekt. — Sprejemam zastopnike. — Josip Uršič, šivalni stroji, kolesa, otroški vozički, Celje, Narodni dom.

Ako želite biti resnično dobro in poceni postreženi, — obiščite

Manufakturno trgovino

J. Rožaj

Maribor - Aleksandrova 16